

Opinie - Financiële crisis - De valse remedies (30.10.08)

Door steeds meer middelen in de reeds oververhitte economie te pompen proberen overheden die gedomineerd worden door liberale of neo-liberale partijen de boel te redden. Het is het gooien van olie op het vuur.

Door de productie nogmaals op te drijven poogt men een koopkracht te behouden, werkgelegenheid te behouden of zelf te doen groeien binnen een systeem dat juist behoefte heeft aan een reconversie. Immers: om het rendement van de investeringen voor de privé-investeerders te verhogen of zelf te behouden dient men verder de koopkracht aan banden te leggen en komt men tot de meest absurde situatie dat elke ondernemer de lonen en belastingen in zijn eigen omgeving wenst te zien dalen, terwijl die terzelvertijd hoopt dat in de andere takken van de economie de koopkracht stijgt en de overheid meer middelen kan uitgeven om de infrastructuur van het land te verbeteren. Dit is namelijk nodig om de klanten te behouden. Een model dat moet crashen.

Het model van Keynes, gebaseerd op economische groei kent al lang zijn limieten en behoed ons niet voor verdere crises, behoudt en vergroot de kloof tussen producenten- en consumenteninkomens en vernietigt zichzelf op lange termijn.

Het model heeft een boeiende geschiedenis. Net zoals Marx zag Keynes in dat ongebreideld kapitalisme geen "invisible hand" had, waarbij het geld verdiend door kapitalisten automatisch zou worden gebruikt om opnieuw te investeren, om dus voor stabiliteit te zorgen en voor economische groei. In perioden van onzekerheid potten de grootverdieners op, en leidden ze daardoor een recessie in. Zoals nu: de investeerders stoppen met investeren, de banken met geld uitlenen.

Keynes vond dat dan de overheid maar moest ingrijpen en via het verlagen van intresten, het voeren van openbare werken, het maken van staatsschulden de boel herlanceren. In zijn tijd was dit het ei van Columbus, zo dacht men. Het was dan ook een periode waarin men inderdaad nog flink kon groeien, waar men nog koloniën had die men zonder enige schroom uitbuitte en waar eenieder al blij was van ook in het Westen geen hongersnoden meer te hoeven mee te maken. Daarenboven was er een enorme solidariteit ontstaan ten gevolge van de strijd tegen het nazisme en vreesden de grote geldmachten voor een communistische revolutie.

Door de democratische socialisten, genre Labour was het Keynsiaanse denken een godsgeschenk: Het vermeed de moeilijke taak om na te denken hoe men op een democratische manier de economie moest gaan besturen, dwz hoe men de totalitaire weg van Rusland kon vermijden om de werkende bevolking toch de ellende van het pure liberalisme met zijn enorme crises kon besparen zonder de revolutionaire, autoritaire piste te bewandelen. Het maakt het voor hen gemakkelijk om mee te lopen met de liberalen, om zonder grote moeite een derde rangpositie voor te stellen als een grote overwinning, om aan prostitutie te doen zonder in affronten te vervallen.

De schatrijke Engelse upper class kon zijn financiële privileges bewaren, de vakbonden werden gesust, door het zachtjes laten stijgen van de lonen (soms schijnbaar door een hoge inflatie). Men verschaftte de werkende bevolking de illusie van sterk vooruit te gaan, de geldadel verrijkte zich fabuleus maar zonder op de voorgrond te moeten treden als stakingbreker, als fascist, als onderdrukker manu militari.

Een nieuw Europa, Amerika, India was ontstaan en werd gevolgd door quasi de ganse wereld.

Dat dit een verbetering was tegenover rabiaat liberalisme bleek indien men vergelijkt met de voorafgaande periodes, en ook met wat er later gebeurde in Rusland, in Zuid-Afrika, in Chili toen daar de "chicago-boys" het oude liberale model met een modern "Friedman" sausje presenteerden.

We zien het ook in landen als de VS waar de "monetaristen", met als varianten het Reaganisme en het Thatcherisme huishielden. "Back to the future" werkte immers nog minder.

Toch was de modetrend de laatste twintig jaar naar meer liberalisme, en ook in Europa werd door de EG in die richting gegaan, ondanks het d b ckle van Thatchers keiharde teruggang naar het liberale model.

Privatisering, afbouwen van de controlefunctie van de overheid (essentieel in het Keynesiaans systeem) en afbouwen van de belastingen (essentieel om te kunnen ingrijpen, en daar de middelen voor te hebben). Onze economie werd steeds minder een door de overheid gereguleerde vorm van staatskapitalisme, steeds minder wat men dan noemt "een gemengde economie". Het monster van de overaccumulatie van geld in de handen van weinigen, gekoppeld aan onderconsumptie/overproductie werd overal een feit en de financiële sektor ging dan daarenboven door het loslaten van de meest elementaire logica recht op een ineenstorting af.

Het nemen van risico's ten bate van weinigen, het ontbreken van elke vorm van overleg, organisatie in een economisch systeem dat kolossaal was, het aan de economische willekeur van gigantische multinationale ondernemingen overlaten van beslissingen die tot catastrofes kunnen leiden op ecologisch, economisch vlak werd niet gehinderd door politieke beslissingen: deze steunden een nefaste evolutie die regelrecht naar een economische ramp leidden.

Ongehinderd door lessen uit het verleden, verblind door het gebrek aan enig economisch inzicht grijpen politici van allerlei signatuur naar het Keynesiaanse model terug.

Het "geloof" in de "invisible hand", in het "laissez faire" is vervangen door het vertrouwen in "de tijd van toen", in de Keynesiaanse periode na de oorlog.

Men wil met middelen van het verleden de crisis oplossen, door ze verder te gaan ontwikkelen. Alhoewel sommigen inzien dat er dan later een crisis van moet komen, geloven ze dat ze met die middelen de situatie voorlopig kunnen redden. Dit is een gevaarlijke redenering.

Door vast te stellen dat Napoleon verslagen werd door lanciers is het immers niet verstandig van indien de IJslanders ons met tanks en cruise-missiles aanvallen (een zeer hypothetische stelling, ze doen het via banken) derhalve lanciers te recruter en hen in te zetten tegen de Icelandic Army.

Toch is dit wat men vanuit hyper liberale hoek (JMMDD!!!) tot derde-weg socialist (mijn vriend Franky) wil gaan doen. Men wil een wereld die langs geen kanten meer gelijkt op de naoorlogse wereld methoden gaan proberen die toen werkzaam waren, en die nu de zaak

a) niet zullen oplossen, ook niet voorlopig

b) allicht de zaken erger maken en mochten ze gedeeltelijk helpen een grotere ramp in de toekomst voorafgaan.

Vergelijk het met het verdrag van Versailles na de eerste wereldoorlog, waar uitgerekend Keynes aan meewerkte: het leidde feilloos tot het aan de macht komen van Hitler en tot de tweede wereldoorlog.

Door nu de bezitters van de bedrijven "zuurstof te geven", door de staat te laten optreden als "lender of last resort", tot schoonmoeder die blindelings geld toevertrouwt aan een aan drugs verslaafde stiefzoon, door "risico dragend kapitaal" te gaan verzekeren, door er stimulansen voor te geven verbetert men het systeem niet: men maakt het nog onstabiel, onbetrouwbaarder en men lost het fundamentele probleem van de koopkrachtvermindering, de overproductie, het gebrek aan internationale controle niet op maar gaat het blijven doen groeien.

De overheid dient op dit moment niet te gaan stimuleren wat ze moet gaan tegengaan: willekeur, gebrek aan organisatie, gebrek aan evenwicht, gebrek aan toekomstmogelijkheden. Ze moet vooral

een einde maken aan de infernale cirkel: groei van het bezit van beslissingsmacht in de handen van een steeds kleinere groep mensen die via hun managers de ecologie in gevaar brengen, onze grondstoffen opsouperen zonder duurzame langetermijnplanning, het steeds weerkerende instorten van onze economie veroorzaken, overproductie koppelen aan onderconsumptie, het verwaarlozen van ontwikkelingslanden laten escaleren tot migratieproblemen die onbeheersbaar worden.

Zijn er geen alternatieven? Is er alleen Stalin en de kolchozen, de autoritaire staat met aan het hoofd een corrupte ambtenarij om uit het wespennest te geraken?

In mijn volgende lezing in "het filosoofje" te Kortrijk (aan de veemarkt) ga ik deze tekst toelichten. Dit is op woensdag 5 november om 19 uur.

De volgende lezing geef ik dan een aantal voorstellen over hoe men een vrijere, democratische markt kan organiseren. Dit op 3 december.

Iedereen welkom!

Eric Feremans

.